

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 44/04-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 25. februára 2004 predbežne prerokoval sťažnosť M. R., B., a E. G., B., zastúpených advokátom JUDr. I. P., B., vo veci porušenia ich základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Bratislava II č. k. 8 C 16/99-121 z 23. mája 2002 a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 8 Co 533/02-138 z 1. júla 2003 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. R. a E. G. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. novembra 2003 doručená sťažnosť M. R., B., a E. G., B. (ďalej aj „sťažovateľka“, sťažovateľ“ a „sťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. I. P., Advokátska kancelária, B., pobočka Handlovská 16/A, Bratislava, ktorou namietali porušenia ich základných práv podľa čl. 20

ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru rozsudkom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) č. k. 8 C 16/99-121 z 23. mája 2002 a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 8 Co 533/02-138 z 1. júla 2003 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“).

Zo sťažnosti a jej príloh vyplýva, že okresný súd napadnutým rozsudkom určil, že nehnuteľnosti zapísané na liste vlastníctva č. 2231, katastrálne územie Bratislava - Ružinov, parc. č. 3352 – záhrada o výmere 150 m², parc. č. 3353 – rodinný dom o výmere 165 m², boli k 16. júlu 1998 v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov V. R. a M. R.. Krajský súd tento rozsudok okresného súdu na základe odvolania sťažovateľov, ktorí v konaní vystupovali na strane odporcov, potvrdil vo veci samej. Súdy tak rozhodli na návrh dedičov (ďalej aj „navrhovatelia“) po poručiťovi V. R., ktorý zomrel 16. júla 1998. Súdy, posudzujúc ako predbežnú otázku platnosť kúpnej zmluvy, na základe znaleckého dokazovania dospeli k záveru, že kúpna zmluva z 12. augusta 1997 uzavretá medzi manželmi V. R. (poručiťom) a M. R. (sťažovateľkou) na jednej strane a E. G. (sťažovateľom) na strane druhej je neplatná z dôvodu, že v čase jej uzavretia V. R. v dôsledku duševnej choroby nebol na takýto úkon spôsobilý.

Sťažovatelia v sťažnosti uviedli, že uvedeným postupom súdov došlo k porušeniu ich základného práva vlastniť a pokojne užívať svoj majetok. Porušenie tohto základného práva sťažovatelia odvodzovali z toho, že zánikom manželstva (v danom prípade smrťou jedného z manželov) zanikne aj bezpodielové spoluvlastníctvo (§ 148 ods. 1 Občianskeho zákonníka) a v dôsledku toho okrem pozostalého manžela iné osoby nemajú aktívnu legitimáciu vystupovať v mene zomrelého manžela s možnosťou evokovať, čo patrilo do bezpodielového spoluvlastníctva, pričom návrhy týkajúce sa majetku poručiťľa môžu byť uplatnené pred súdom len v inom konaní. V tejto súvislosti sťažovatelia uviedli, že „so zásahom do našich vlastníckych práv sme sa mohli oboznámiť až z písomného obsahu rozhodnutia odvolacieho súdu, teda po jeho doručení dňa 29. 10. 2003, preto lehota na podanie sťažnosti je zachovaná“.

Sťažovatelia ďalej uviedli, že navrhovatelia (dospelé deti z prvého manželstva poručiteľa) sa domáhali určenia vlastníctva k sporným nehnuteľnostiam až po tom, ako v dedičskom konaní nemali úspech. V tejto súvislosti vytýkali, že „Súd prvého aj druhého stupňa od samého počiatku neskúmal podmienky konania (§§ 103 a nasl. O. s. p.), vo veci konal (...)“.

Sťažovatelia napokon namietali aj porušenie rovnosti strán v konaní pred súdom, a to odmietnutím vykonať nimi navrhované dôkazy. V tejto súvislosti vytýkali, že „Súd prvého aj druhého stupňa (...) nedodrжал postup pri dokazovaní tak, ako ich ustanovuje § 120 ods. 1 O. s. p. a na základe jednostrannej interpretácie znaleckej mienky, ktorú znalec označil len ako pravdepodobnú, určil (...)“, že sporné nehnuteľnosti patrili do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, a nie do vlastníctva sťažovateľa.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. (...) Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie (...).

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu (...).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonaným dôkazom (...).

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch (...).

Podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok (...) (ods. 1). Predchádzajúce ustanovenie nebráni právu štátov prijímať zákony, ktoré považujú za nevyhnutné, aby upravili užívanie majetku v súlade so všeobecným záujmom (...) (ods. 2).

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124

ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti, ktorý rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 22/03, I. ÚS 44/03). Inými slovami, právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o namietaných porušeníach ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv a slobôd je kvalifikovaná princípom subsidiarity, v zmysle ktorej ústavný súd o namietaných zásahoch rozhoduje len v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, že účinky výkonu tejto právomoci všeobecným súdom nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve (napr. I. ÚS 215/03).

Pretože v danej veci nebola vylúčená právomoc všeobecných súdov, bolo v právomoci ústavného súdu len posúdenie, či účinky výkonu právomoci všeobecných súdov vo veci sťažovateľov, t. j. prejednanie a rozhodnutie o ich uplatnenom nároku na vypratanie nehnuteľnosti, sú zlučiteľné s citovanými článkami ústavy a Dohovoru.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie pre zjavnú neopodstatnenosť okrem iného nezistenie žiadnej možnosti porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 122/02, I. ÚS 52/03). Ústavou zaručené právo na súdnu ochranu vyplývajúce z čl. 46 ústavy, resp. právo na spravodlivé súdne konanie zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru neznačí právo na úspech v konaní pred všeobecným (občianskoprávnym) súdom a nemožno ho účelovo chápať tak, že jeho naplnením je len víťazstvo v občianskoprávnom spore (mutatis mutandis II. ÚS 21/02). Vo vzťahu k čl. 20 ods. 1

ústavy a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru ústavný súd uvádza, že porušenie práv priznaných týmito článkami nemôže samo osebe nastať rozhodnutím štátneho orgánu, ktorým tento orgán uplatní svoju právomoc (napr. I. ÚS 44/03).

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že jej podstatou je nesúhlas sťažovateľov s posúdením podmienok konania okresným súdom a krajským súdom, s ich hodnotením vykonaného dokazovania a právnym názorom, teda s ich interpretáciou a aplikáciou príslušných zákonných ustanovení vo veci sťažovateľov. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že v danom prípade môže byť predmetom jeho posúdenia výlučne napadnutý rozsudok krajského súdu, pretože vo vzťahu k namietaným nedostatkom rozsudku okresného súdu mali sťažovatelia k dispozícii riadny opravný prostriedok, ktorý napokon aj využili. Skutočnosti, na základe ktorých malo dôjsť k porušeniu základných práv podľa označených článkov ústavy a Dohovoru, sú teda výsledkom napadnutého rozsudku krajského súdu. Toto konštatovanie však nebráni tomu, aby ústavný súd pri úvahe o dodržaní práva sťažovateľov na súdnu ochranu a ich práva na spravodlivé súdne konanie krajským súdom podľa označených článkov ústavy a Dohovoru neprihliadol na konanie pred všeobecnými súdmi ako na celok, a teda aby v rámci toho nebral do úvahy aj námietky sťažovateľov týkajúce sa postupu a rozhodnutia okresného súdu.

Z obsahu rozhodnutí okresného súdu a krajského súdu vyplýva, že sťažovatelia mohli v tomto konaní, v ktorom boli zastúpení advokátom, namietané skutočnosti riadne uplatniť a navrhnúť vykonanie dôkazov na preukázanie ich opodstatnenosti, že tak okresný súd, ako aj odvolací krajský súd vec prejednali a o nej rozhodli po ústnom pojednávaní a že obidva súdy riadne uviedli vo svojich rozhodnutiach dôvody, pre ktoré obranu sťažovateľov nepovažovali za odôvodnenú s ohľadom na príslušné zákonné ustanovenia.

Z odvolania sťažovateľov, ako aj z rozsudku krajského súdu vyplýva, že krajský súd ako odvolací súd preskúmal a prejednal vec na ústnom pojednávaní a dospel k záveru, že rozhodnutie súdu prvého stupňa je vecne správne, pričom dodal, že sťažovateľmi navrhovaný výsluch svedka (notára, ktorý kúpnu zmluvu spisoval) „nemôže relevantne

ovplyvniť výsledok znaleckého dokazovania, pretože nedisponuje potrebnými odbornými znalosťami pre posúdenie zdravotného stavu poručiťa“.

Skutočnosť, že sťažovatelia sa s týmto právnym názorom krajského súdu nestotožňujú, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojim vlastným. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu posúdenie spornej právnej otázky krajským súdom takéto nedostatky nevykazuje. Ústavný súd teda nezistil taký výklad ustanovení citovaných v napadnutom rozsudku a ich uplatnenie vo veci sťažovateľov, ktoré by mohli vyvolať účinky nezlučiteľné s označenými článkami ústavy a Dohovorom.

Pokiaľ sťažovatelia namietali, že „Súd prvého aj druhého stupňa od samého počiatku neskúmal podmienky konania (§§ 103 a nasl. O. s. p.) vo veci konal (...)“, teda inými slovami, pokiaľ namietali prekážku rozhodnutej veci vzhľadom na to, že navrhovatelia v dedičskom konaní nemali úspech a že ustanovenia o prejedaní dedičstva ustanovujú osobitný procesný postup pre prípad spornej skutočnosti, ktorou môže byť aj určenie toho, čo patrí – nepatrí do dedičstva, ktorý nemožno zamieňať s konaním podľa § 80 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku, ústavný súd uvádza, že sťažovatelia uviedli dôvody, ktorým v podstate zodpovedá dovolací dôvod podľa § 237 písm. d) Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo. Sťažovatelia teda v tejto časti ich sťažnosti nevyčerpali dostupný a účinný právny prostriedok nápravy, ktorý im na obranu proti takémuto namietanému porušeniu priznáva citované ustanovenie Občianskeho súdneho poriadku. Jeho použitie je pritom podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, resp. podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde podmienkou právomoci ústavného súdu na konanie vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom, resp. jedným z atribútov prípustnosti sťažnosti podľa tohto článku ústavy (napr. I. ÚS 121/03).

Inak sťažovatelia len vo všeobecnej rovine namietali, že postupom súdov došlo zo strany súdov aj k porušeniu čl. 48 ods. 2 ústavy. V obsahu sťažnosti však nie je tvrdená žiadna skutočnosť, ktorá by nasvedčovala tomu, že sťažovatelia mienili namietat aj porušenie ich práva, aby sa ich vec prerokovala bez zbytočných prieťahov. V tejto časti bola preto ich sťažnosť zjavne neopodstatnená (napr. I. ÚS 178/03).

Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výroku rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. februára 2004